

Ἡ Σάρκωση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ὡς πρόκληση καὶ πρόσκληση γιὰ μία δίκαιη εἰρήνη στὴ γῆ*

ΑΡΧΙΜ. ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΣΚΟΥ**

«Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῶ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη» (Λκ. 2,14)

Μία δοξολογικὴ εὐχὴ καὶ προσευχὴ γιὰ μία δίκαιη εἰρήνη στὴν γῆ. Ἕνας ὕμνος ἀγγελικὸς πού ὡς μήνυμα εὐαγγελικὸ ἀποτελεῖ τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ ζητούμενο τοῦ σύγχρονου κόσμου, ἰδιαίτερα γιὰ ὅσους εἶναι, ἢ καλύτερα θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι, εὐαίσθητοποιημένοι ἀπέναντι σὲ κάθε εἶδους ἀδικία πού προσβάλλει τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, τὶς κοινωνικὲς ἀξίες καὶ τὴν δημιουργία τοῦ Θεοῦ. Δὲν θὰ πρέπει νὰ ξεχνᾶμε ὅτι εἶναι ἕνας εὐαγγελικὸς, δοξολογικὸς ὕμνος τῶν ἀγγέλων γιὰ τὴ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ. Στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ ἀπολυτρωτικὸ του ἔργο, ἀποκαλύπτεται ἡ ὄντολογικὴ ἐνότητα τοῦ ἀνθρώπινου γένους καὶ τῆς θείας δημιουργίας. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ σηματοδοτεῖ τὴν ἀγάπη, τὴν εἰρήνη, τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸν ἀνακαινισμό τῆς δημιουργίας. Δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἀμφιβολία ὅτι ἐπιθυμία ὄλων θὰ ἦταν ὁ ὕμνος αὐτὸς νὰ ἀντηχοῦσε καὶ σήμερον στὰ ἀφτιά μας, πού ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εἰρήνη στὸν κόσμο δὲν εἶναι κάτι δεδομένο, ἀλλὰ ζητούμενο, ὡστόσο δὲν παύει νὰ εἶναι ἡ ἐλπίδα τοῦ κόσμου.

* Τὸ παρὸν δοκίμιο πολιτικῆς θεολογίας ἀποτελεῖ δημοσίευση στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα τοῦ ἀντίστοιχου κειμένου στὴν ἀγγλική, μὲ τὸ ὅποιο ὁ συγγραφέας συμμετεῖχε καὶ διακρίθηκε μεταξὺ πέντε νικητῶν διεθνῶς στὸν διαγωνισμό γραπτῶν δοκιμῶν μὲ θέμα “*Glorify God and Peace on Earth*” πού διοργανώθηκε ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Νέων Echos στὴν Οἰκουμενικὴ Κίνηση τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν, μὲ ἀφορμὴ τὴ Διεθνῆ Οἰκουμενικὴ Διάσκεψη τῆς Εἰρήνης τοῦ ΠΣΕ, πού πραγματοποιήθηκε στὸ Κίγγκστον τῆς Τζαμάικα στὶς 17-25 Μαΐου 2011. Γιὰ τὴν ἀγγλικὴ ἔκδοση τοῦ κειμένου, βλ. Zisis G. Siskos, *The Incarnation of the Logos of God as Challenge and Call for a Just Peace on Earth, Echos of Peace: Young Christian voices from around the world...*, ed. Nikos Kosmidis, sp. Echos Commission on Youth in the Ecumenical Movement, WCC, Geneva 2011, σσ. 51-55.

** Ὁ Ἀγαθάγγελος Σίσκος εἶναι Ἀρχιμανδρὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου

Ἐλπίδα γιὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη στὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὴ γῆ. Ἄν ἀναζητηθεῖ ὁ ὀρισμὸς τοῦ δίκαιου καὶ εἰρηνικοῦ, αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι ὀπτιδῆποτε ἀφορᾶ τὴν πλειοψηφία ἢ καλύτερα τὸ σύνολο τῆς ἀνθρωπότητας, ὅταν δὲν περιορίζεται στοὺς λίγους. Κατεξοχὴν παράδειγμα δικαιοσύνης καὶ εἰρήνης ἀποτελεῖ ἡ Σάρκωση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, πού ὡς οἰκουμενικὸ γεγονός δὲν ἀπευθύνεται μόνο στὸ σύνολο τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀλλὰ καὶ σὲ ὀλόκληρη τὴ δημιουργία τοῦ Θεοῦ¹. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ μὲ τὴ Γέννησή του ὁ Χριστὸς γίνεται καὶ παραμένει ὁ ἴδιος ἡ δίκαιη εἰρήνη τοῦ κόσμου². Προσλαμβάνει καὶ χωραεῖ μέσα του τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν δημιουργία ὀλόκληρη ὡς δημιουργήματά του. Ἀπὸ τὸ γεγονός τῆς Σάρκωσης τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ πηγάζει καὶ ἡ ἐρμηνεία τῆς σχέσης τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό, τὸν συνάνθρωπο καὶ τὴ δημιουργία. Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ μοιάζει μὲ τὴν ἀγκαλιά, πού ὅσο αὐτὴ μεγαλώνει μὲ σκοπὸ νὰ χωρέσει μέσα της ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερους, τόσο κατὰ ἀναλογία ἡ ἀξία τῆς δικαιοσύνης αὐξάνεται. Κατὰ συνέπεια, μία «δικαιοσύνη» ἢ ὀποῖα διαμορφώνεται συνεχῶς ἀπὸ τοὺς λίγους μὲ βάση τὰ δικά τους μέτρα καὶ σταθμὰ γιὰ νὰ ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντά τους, δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι μία οἰκουμενικὴ δικαιοσύνη πού ἀπευθύνεται σὲ ὅλους καὶ γιὰ ὅλους. Ἀντίθετα, ἀποτελεῖ μία φαινομενικὴ δικαιοσύνη πού σὲ καμία περίπτωση δὲν εἶναι ἀνθρώπινη, κοινωνικὴ καὶ οἰκουμενικὴ. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ αἰτία πού ἡ ἀξία τῆς δικαιοσύνης ἀπουσιάζει ἀπὸ τὸν σύγχρονο κόσμο, ἀφοῦ δὲν ἀπευθύνεται στὴν πλειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς καὶ τὸ σύνολο τῶν χωρῶν. Λόγω τῆς ἀλληλένδετης σχέσης τῆς δικαιοσύνης μὲ τὴν εἰρήνη, ὅπου ἀπουσιάζει ἡ δικαιοσύνη, τότε προσβάλλεται ἡ εἰρήνη καὶ ἀπειλεῖται μὲ ἐξαφάνιση, γι' αὐτὸ ἔχουμε τὴν ἐμφάνιση πολεμικῶν συρράξεων καὶ κοινωνικῶν ἐντάσεων.

Μὲ τὴ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο, φαίνεται ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς συγκαταβατικὰ νὰ πτωχεύει καὶ νὰ κενώνεται γιὰ τὸν πλουτισμὸ τοῦ ἀνθρώπου³. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἀποκαλύπτει ἀπλὰ

1. Βλ. Ἰω. 1,14: “Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας”.

2. Βλ. Ἰω. 14,27: “Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω”.

3. Βλ. Φιλ. 2,7: “ἀλλὰ ἐαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου λαβών”.

τήν αγάπη⁴, τή δικαιοσύνη⁵, εὐαγγελιζόμενος τήν εἰρήνη⁶, ἀλλά γίνεται ὁ ἴδιος τὸ παράδειγμα τῆς πώχευσης γιὰ τὸν ἄνθρωπο μὲ σκοπὸ νὰ τὸν ἀναπλάσει καὶ νὰ ἀνακαινίσει ὁλόκληρη τὴν δημιουργία. Ἡ πρόκληση τῆς Σάρκωσης τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ συνάμα καὶ πρόσκληση, ὥστε ὁ καθένας νὰ βάλει τὸν ἑαυτό του σὲ μία πορεία πτωχευτική γιὰ τὸν συνάνθρωπο καὶ τὴν δημιουργία, γιὰ νὰ δεῖ τὴν δίκαιη εἰρήνη νὰ γίνεται πραγματικότητα στὸ πρόσωπο τοῦ συνανθρώπου καὶ σὲ ὁλόκληρη τὴν γῆ. Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τὴν κατεξοχὴν πρόκληση καὶ πρόσκληση νὰ δοῦμε καὶ νὰ χωρέσουμε στὴν ὑπαρξή μας τὸν συνάνθρωπο καὶ τὴ δημιουργία ὁλόκληρη. Τότε θὰ δοῦμε τὴ δίκαιη εἰρήνη νὰ διαλαμβάνει ὅλο τὸ φάσμα τῆς κοινωνικῆς μας ζωῆς καὶ σχέσης μας μὲ τὸν συνάνθρωπο καὶ τὴ γῆ. Μόνο ἂν πραγματικά ὁ ἄνθρωπος ἀγαπήσει τὸν συνάνθρωπο καὶ τὴ δημιουργία σὰν ἑαυτό του⁷, τότε δύναται νὰ πτωχεύσει γι' αὐτὸν καὶ νὰ συνυπάρξει δημιουργικά, δίκαια καὶ εἰρηνικά μαζί του. Στὴν περίπτωση αὐτὴ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ γίνεται πραγματικότητα, ἀφοῦ ἔχει τὴν ἀφετηρία της στὸ πρόσωπο τοῦ συνανθρώπου καὶ τῆς δημιουργίας. Κάθε μέλος τῆς ἀνθρωπότητας καὶ πολίτης τοῦ κόσμου ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζήσει, ἀλλὰ καὶ νὰ διαφυλάξει τὴ δίκαιη καὶ εἰρηνικὴ ζωὴ στὴ γῆ. Αὐτὸ τὸ εἶδος ζωῆς μπορεῖ νὰ ὑπάρξει μόνο κάτω ἀπὸ μία δίκαιη καὶ εἰρηνικὴ συμβίωση τῶν ἀνθρώπων καὶ σωστὴ διαχείριση τῆς φύσης καὶ τῶν προσφερόμενων φυσικῶν ἀγαθῶν. Συνεπῶς, κάθε πιστὸ μέλος μιᾶς ἐκκλησίας ὀφείλει ὄχι μόνο νὰ διδάσκεται τὴν αγάπη, τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν εἰρήνη, ἀλλὰ νὰ εὐαγγελίζεται καὶ νὰ γίνεται ὁ ἴδιος τὸ παράδειγμα τῆς δικαιοσύνης καὶ εἰρήνης τοῦ κόσμου⁸.

Τὸ σύγχρονο καὶ φιλελεύθερο μοντέλο μιᾶς παγκόσμιας οἰκονομίας μὲ τὴν εἰδωλοποίηση τοῦ οἰκονομικοῦ κέρδους καὶ τὴν συσσώρευση τοῦ πλούτου στὰ χέρια τῶν λίγων, λειτουργεῖ εἰς βάρος μιᾶς δίκαιης κατανομῆς τῶν φυσικῶν πόρων καὶ θέτει σὲ κίνδυνο τὴ βιωσιμότητα τῆς γῆς. Ἡ ἰσοκατανομὴ τοῦ πλούτου

4. Βλ. Α' Ἰω. 4,16: “καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν”.

5. Βλ. Ρωμ 1,17: “δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται: “ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται”.

6. Βλ. Ἰω. 14,27: “Εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δευλιάτω”.

7. Βλ. Μκ. 12,31: “ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μερίζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν”.

8. Βλ. Μτ. 5,13: “Ἵμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων”.

καὶ ἡ οἰκονομικὴ δικαιοσύνη ἀπουσιάζει. Δυστυχῶς, τὸ χάσμα μεταξὺ πλουσίων καὶ φτωχῶν συνεχῶς αὐξάνεται καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ σημεῖο προστριβῶν καὶ γέννησης κοινωνικῶν ἐντάσεων καὶ πολέμων. Τὸ προωθούμενο οἰκονομικὸ σύστημα ἀπαιτεῖ τὴν πτώχευση τῆς πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς καὶ τῶν ἀναπτυσσόμενων ἢ ὑπανάπτυκτων χωρῶν, μὲ σκοπὸ τὴν συσσώρευση καὶ τὸν ἔλεγχο τοῦ παγκόσμιου πλούτου στὰ χέρια τῶν λίγων καὶ τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν. Ἀπὸ τὴν λυσσαλέα αὐτὴ μανία δὲν γλιτώνει οὔτε ἡ φύση. Ἀπαιτεῖται ἡ συνεχὴς ὑπερεκμετάλλευση καὶ πτώχευση τῶν φυσικῶν πόρων τῆς γῆς, μὲ σκοπὸ τὴν συσσώρευση οἰκονομικοῦ κέρδους καὶ πλούτου. Τὸ πρόσχημα εἶναι ἡ ἀνάπτυξη, ἡ ὁποία σίγουρα δὲν διασφαλίζει ἓνα βιώσιμο μέλλον γιὰ τὸ σύνολο τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ πλανῆτη καὶ τῆς γῆς. Ἡ ἀνεξέλεγκτη ἀνθρώπινη δραστηριοποίηση στὸ περιβάλλον ἀγνοεῖ τὸ γεγονός ὅτι ὁ μὴ ἀνανεώσιμος φυσικὸς πλοῦτος τῆς οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν οἰκονομία τῆς γῆς δὲν ἀνήκει μόνο στὴν παροῦσα, ἀλλὰ καὶ στὶς μελλοντικὲς γενεές. Τὰ ὄνειρα καὶ οἱ ἐλπίδες γιὰ ἓνα βιώσιμο, δίκαιο καὶ εἰρηνικὸ μέλλον στὸν πλανῆτη πωχεύουν καὶ αὐτὰ καθημερινά. Ἄραγε, πόσο ἀκόμα ἡ πατρίδα μας θὰ μᾶς φιλοξενεῖ, καθὼς ἐπίσης καὶ τὶς μελλοντικὲς γενεές; Ὅπως κάθε ἄνθρωπος φιλοξενεῖται πάνω στὴ γῆ σὰν περαστικὸς σὲ μία οἰκουμενικὴ πατρίδα. Οἱ νέοι ὡς παθόντες προσκαλοῦνται καὶ δύνανται νὰ γίνουν ἡ ἀλλαγὴ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο μὲ τὸ παράδειγμά τους. Ἡ κλιματικὴ ἀλλαγὴ καὶ τὰ οἰκολογικὰ προβλήματα ὡς συνέπεια τῆς ἀλαζονικῆς κατάχρησης τῆς δημιουργίας ἐπιτείνουν τὴν κοινωνικὴ ἀνισότητα στὸν πλανῆτη καὶ πλήττουν τὴν οἰκουμενικὴ δικαιοσύνη. Γιὰ παράδειγμα, οἱ ἀποδέκτες τῶν ἀρνητικῶν ἐπιπτώσεων τῆς κλιματικῆς ἀλλαγῆς εἶναι αὐτοὶ ποὺ συνέβαλλαν σὲ ἐλάχιστο ἢ μηδενικὸ βαθμὸ στὴν πρόκληση καὶ ἐμφάνιση τῶν ἐπιπτώσεών της. Δυστυχῶς ἡ σημερινὴ κατάσταση φαίνεται νὰ ἀπέχει ἀπὸ τὸ μέτρο τῆς δίκαιης εἰρήνης τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἀλαζονικὴ κατάχρηση τῆς φύσης καὶ τῶν φυσικῶν ἀγαθῶν ποὺ αὐτὴ προσφέρει στὸν ἄνθρωπο γιὰ χρῆση, σὲ καμιὰ περίπτωση δὲν ἀποτελεῖ μία δίκαιη καὶ εἰρηνικὴ δραστηριοποίηση τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία βιάζεται συνεχῶς. Μία ζωὴ μὲ ἀποκλειστικὰ οἰκονομικὸ καὶ ὄχι οἰκουμενικὸ προσανατολισμὸ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι δίκαιη καὶ εἰρηνικὴ, ἰδιαίτερα ὅταν ἡ παγκόσμια οἰκονομία ὡς μηχανισμὸς ὑπηρετεῖται ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἀνθρώπων ἀντὶ νὰ τοὺς ὑπηρετεῖ. Δυστυχῶς, τὸ κυρίαρχο μοντέλο μᾶς φιλελεύθερης οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης στερεῖται ἀπὸ ὅποιαδήποτε δίκαιη, ἀνθρώπινη, οἰκουμενικὴ καὶ οἰκολογικὴ ἀξία. Ὅσο ἡ ἰσχύουσα κατάσταση καὶ τὰ οἰκο-

νομικά δεδομένα απέχουν από το μέτρο της αγάπης, της δικαιοσύνης και ειρήνης του Θεού ως οικουμενικό γεγονός, τόσο το μεγαλείο της κένωσης και πώχευσης του Θεού για τον άνθρωπο θα αποτελεῖ παράδειγμα ἔμπνευσης για ἀλλαγὴ τῆς οικονομικῆς δικαιοσύνης, για μία δίκαιη εἰρήνη στὴ γῆ.

Ὅμως ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου για πρόοδο και καταξίωση σὲ κάθε ἐπίπεδο ζωῆς συχνὰ μετατρέπεται σὲ ἐπιθυμία νὰ ἐξουσιάσει και νὰ ὑποδουλώσει τὸν συνάνθρωπο και τὴν κτίση, για νὰ ἱκανοποιήσει τὴν ἀλαζονεία του και νὰ κυριαρχήσει. Συνεπῶς, ἡ φυσικὴ ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου για σωτηρία και καταξίωση γίνεται ἡ αἰτία τοῦ ἐγκλωβισμοῦ του σὲ μία ἀπρόσωπη και ἄδικη συμπεριφορά, ἡ ὁποία φθείρει τὴν εἰρηνικὴ συνύπαρξη μὲ τὸν συνάνθρωπο και τὴ δικαιοσύνη στὴ γῆ. Τότε ἡ ζωὴ του ἀπὸ κοινωνικὴ και ἀγαπητικὴ δυστυχῶς γίνεται τυραννικὴ. Ἀπὸ τὴν ἐγωιστικὴ και κυριαρχικὴ αὐτὴ θεώρηση τῆς κοινωνίας και τοῦ κόσμου, ἡ δικαιοσύνη και ἡ εἰρήνη ἀπουσιάζουν στὴ συμβίωση μὲ τὸν συνάνθρωπο. Ἰδιαίτερα ὅταν ταυτίζει τὸν ἑαυτό του μὲ τὸ εἶδωλο τοῦ οικονομικοῦ κέρδους. Ἡ τυραννικὴ και κυριαρχικὴ ἄσκηση ἐξουσίας ὁρισμένων ἀνθρώπων και χωρῶν μὲ ἐξέχουσα θέση και δύναμη, φαίνεται νὰ κυριαρχεῖ στὸ παγκόσμιο, κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό στερέωμα. Μὲ τὴν κυριαρχικὴ αὐτὴ κατοχὴ και ἐπιβολὴ τοῦ εἰδώλου τῆς οικονομίας, ἡ βιώσιμη ἀνάπτυξη τοῦ πλανῆτη και τῆς ἀνθρωπότητος ἀπειλεῖται. Δυστυχῆς συνέπεια, ἡ μὴ διασφάλιση τῆς πληρότητας μιᾶς δίκαιης και εἰρηνικῆς ζωῆς στὸ σύνολο τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Μιὰ αἰσιόδοξη ἄποψη μπροστὰ στὴν ἀπουσία μιᾶς δίκαιης και εἰρηνικῆς κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων και τῶν χωρῶν τοῦ πλανῆτη ἀναθερμαίνει τὴν ἐπιθυμία για ἀπελευθέρωση ἀπὸ τὴν τυραννία και τὸ εἶδωλο τῆς οικονομίας, τὸ ὁποῖο στερεῖται τῆς δικαιοσύνης και ἀποστερεῖ τὴν δίκαιη εἰρήνη στὴν γῆ.

Ἡ κοινωνικὴ ἀδικία και ἀνισότητα στὸν πλανῆτη ὡς ἀποτέλεσμα μιᾶς συγκεκριμένης κοινωνικῆς και οικονομικῆς πολιτικῆς πλήττει τὴν δικαιοσύνη. Ἐνῶ για τὴν υπεράσπιση τῆς δικαιοσύνης συχνὰ παρουσιάζονται κοινωνικὲς ἐντάσεις και πόλεμοι πού ἀπειλοῦν τὴν εἰρήνη τῆς γῆς. Για τὴν ὑπέρβαση τῆς ἄδικης κοινωνικῆς ἀνισότητος πού προσβάλλει τὴν εἰρήνη ὑπάρχει πρόταση. Πρῶτα θα πρέπει νὰ ἐξισορροπηθοῦν οἱ ἐλλείψεις τοῦ μεγαλύτερου μέρους τοῦ παγκόσμιου πληθυσμοῦ και τῶν φτωχῶν χωρῶν, σὲ σχέση μὲ τὸ προσωπικό πλεόνασμα τῶν λίγων πλουσίων και τίς πλεονάζουσες οικονομίες τῶν ἀνεπτυγμένων και πλούσιων χωρῶν, ὥστε στὴ συνέχεια νὰ ἀναμένεται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ γίνουν ἴσοι και νὰ ἀγωνιζόμαστε γι' αὐτό. Ἄλλωστε, τὸ παράδειγμα τῆς

ἀπόλυτης πτώχευσης καὶ κένωσης τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν πλουτισμὸ τῆς ἀνθρωπότη-
τας ὡς πρόκληση, θὰ ἀποτελεῖ πρόσκληση νὰ ἀκολουθήσει ὁ καθένας τὴν πο-
ρεία τοῦ δημιουργοῦ Θεοῦ. Δηλαδή, νὰ πτωχεύσει συγκαταβατικὰ γιὰ τὸν συ-
νάνθρωπο καὶ τὴν δημιουργία. Τότε ἡ σωτηρία καὶ ἡ προσωπικὴ καταξίωση θὰ
εἶναι ἐφικτὴ σὲ μία δημιουργικὴ πορεία σχέσης μὲ τὸν συνάνθρωπο καὶ τὴ δη-
μιουργία τοῦ Θεοῦ, γιὰ μία δίκαιη εἰρήνη στὴ γῆ.